

Een leven onder de radar

Tientallen, honderden, misschien wel duizenden uitgeprocedeerde asielzoekers leven in Limburg in de illegaliteit. Met hulp van een netwerk van vrijwilligers, huisartsen, advocaten, kerkelijken en particulieren proberen ze een zo menselijk mogelijk bestaan te leiden. De druk op de opvang groeit.

DOOR JUDITH JANSSEN

ACHTERGROND ILLEGALEN

En illegaal krijgt in ons land nog minder aandacht dan een zwerver. Voor zwervers zijn er nog verschillende (opvang)organisaties actief, maar voor illegalen is er niemand, zegt Pol Verhelle. Verhelle is projectleider van het Zuid-Limburgse Vlotteam, dat per jaar zo'n 53 uitgeprocedeerde asielzoekers opvangt. Hij kent voorbeelden genoeg van schrijnende situaties waarin illegalen kunnen verkeren. Van een jongen die anderhalf jaar op straat leefde en 's nachts mocht slapen op het toilet van de moskee. Van de jonge asielzoeker die in de kelder van een flat sliep in ruil voor klusjes. En van de man die alveertien jaar illegaal in Nederland woonde en werkte bij een baas, maar moest vertrekken toen hij ziek werd. „Hij woonde bij zijn baas in de tuin. Toen hij ziek werd, stond hij letterlijk op straat. In mijn ogen is dat slavernij. En het komt vaak voor. Hier in Limburg ja.”

Cijfers

Hoeveel mensen in Limburg in de illegaliteit leven, kan niemand zeggen. Gemeenten weten het niet, opvangorganisaties niet en VluchtelingenWerk weet het ook niet. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum schatte vier jaar geleden dat er in Nederland tussen juni 2012 en juli 2013 zo'n 35.350 mensen woonden zonder verblijfsrecht. De Dienst Kerk en Samenleving onderzocht drie jaar terug het aantal illegalen in de Euregio en kwam uit op 2000 mensen, 'maar het zouden er mogelijk veel meer kunnen zijn'. Ook de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) die uitgeprocedeerde asielzoekers begeleidt met terugkeer, kent de aantallen niet. De

dienst weet wel hoeveel mensen zijn uitgeprocedeed en dus Nederland zouden moeten verlaten, maar ze weet niet hoeveel mensen ook daadwerkelijk vertrekken. „Afgewezen asielzoekers moeten binnen 28 dagen het land zelfstandig verlaten. Maar of ze dat ook doen, weten we niet. Het is namelijk de verantwoordelijkheid van de mensen zelf”, aldus een woordvoester. Het COA wil niet zeggen hoeveel (uitgeprocedeerde) asielzoekers in 2016 een azc in Limburg verlaten hebben zonder dat duidelijk is waar ze naartoe vertrokken zijn. Asielzoekers die zijn uitgeprocedeed hebben – net als alle andere bewoners van een azc – een keer per week meldplicht, zowel bij het COA als bij de vreemdelingenpolitie. Komen ze twee keer niet opdagen, dan wordt dat gemeld bij de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM). Ze staan te boek als 'met onbekende bestemming' vertrokken en hebben geen recht meer op opvang. Volgens de politie zijn in 2016 ruim 3400 asielzoekers in Nederland 'mob' gegaan. Hoeveel daarvan uit Limburgse azc's zijn vertrokken, is niet bekend. Het is ook lastig deze groep te tellen. De mensen willen niet gezien (en dus niet geteld) worden en bovendien is een groot deel van hen continu in beweging. Ze verplaatsen zich van opvangplek naar opvangplek in Nederland en waarschijnlijk in Europa. De meesten kloppen niet aan bij instanties, maar kiezen voor een zo anoniem mogelijk leven bij familie of vrienden.

Hulpvraag

Precieze cijfers zijn er dus niet. Toch merken de betrokkenen dat de vraag om hulp toeneemt. Pastor Hub van den Bosch in Venlo krijgt

Pol Verhelle in gesprek met een cliënt in een van de panden van het Vlotteam. Het team vangt jaarlijks 53 illegalen op. Zij krijgen niet alleen een bed, maar worden ook intensief begeleid.

FOTO LUC LODDER

wekelijks telefoontjes van mensen of organisaties die vragen of hij een opvangplek weet voor iemand. En zeker tien mensen zijn het afgelopen jaar bij hem aan de deur geweest. „Het is een groot probleem. Die mensen hebben geen bed, niets. En dat baart me zorgen.”

Opnamestop

Van den Bosch heeft een groot netwerk waarbinnen deze mensen opvangen kunnen worden. Pas nog lukte het om twee illegalen bij particulieren onder te brengen. Maar ook die 'informele' plekken zitten nu vol. De pastor wil dit probleem graag met de gemeente Venlo bespreken en ook de vraag wie verantwoordelijk is. Het Vlotteam – sinds januari onder-

deel van het Leger des Heils – en de Dienst Kerk en Samenleving weten evenmin waar ze de mensen nog kunnen onderbrengen. Het Vlotteam heeft inmiddels een opnamestop afgekondigd. Pol Verhelle: „De druk wordt met de dag groter. Er staan hier regelmatig mensen aan de deur die vragen of ze hier kunnen slapen, maar ik moet ze vrijwel allemaal wegsturen. Elke week bellen advocaten, maatschappelijk werkers of andere organisaties of we plek hebben. Maar die plek is er niet. We hebben een spoedbed voor noodgevallen en soms verwijzen we door naar de opvang van het Leger des Heils. Het is een probleem.” Asielzoekers die in Limburg illegaal verblijven, kunnen op een paar plekken in de provincie terecht. Zo heb-

ben Venlo en Sittard een sobere bed-bad-broodvoorziening. Wie daar aanklopt, kan slapen, douchen en eten. Alleen in Heerlen en Maastricht krijgen illegalen naast onderdak, eten en een douche ook intensieve begeleiding en leefgeld. Het Vlotteam, dat deze opvang regelt, krijgt van de gemeenten een bedrag van 118.000 euro (24.000 van Heerlen en 90.000 van Maastricht en 4000 van Onderbanken). Van de gemeente Heerlen heeft het Vlotteam drie panden 'om niet' in gebruik. In Maastricht zoekt het team naar vervanging voor de twee huidige panden die worden gesloopt. Sinds het zogeheten bed-bad-broodakkoord dat het kabinet in

2015 sloot, mogen de gemeenten formeel geen uitgeprocedeerde asielzoekers meer opvangen. Dat werd vanaf dat moment alleen nog voorbehouden aan Eindhoven, Rotterdam, Amsterdam, Utrecht en Den Haag. Die mochten wel nog 'sobere' opvang bieden. Toch zijn gemeenten – ook in Limburg – illegalen blijven opvangen. Zevonden het akkoord niet humaan genoeg. De uitgeprocedeerde asielzoekers zijn er nu eenmaal en die laat je niet op straat staan. Niet alleen om humanitaire redenen, maar ook niet omdat de openbare orde en veiligheid in het geding kunnen zijn, zo klonk het.